MAGYAR IRODALOMTÖRTÉNET

GIMNÁZIUMOK SZÁMÁRA

I. RÉSZ

Ideiglenes tankönyv

DEBRECENI TUDOMÁNYEGYETEM.
MAGYAR IRODALMI SZEMINÁRIUM
Szám: 7464 Beszerzés: 1952

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTER
RENDELETÉRE
★
TANKÖNYVKIADÓ
BUDAPEST

I. RÉSZ

A MAGYAR IRODALOM A 18. SZÁZADIG

I. IRODALMUNK KEZDETEI 7

A krónikák 9

Árpád győzelmi ünnepe. (Részlet Anonymus krónikájából.) 9
Botond. (Részlet Kézai krónikájából.) 10
Aquileia ostromáról. (Részlet Kézai krónikájából.) 11

A magyarnyelvű írásbeliség 12

A Halotti Beszéd első sorai 13
Részlet az Ómagyar Mária-siralomból 13

Összefoglalás 14

II. A HUSZITIZMUS ÉS A HUMANIZMUS IRODALMA 14

Janus Pannonius 16

Galeotto Marziohoz 17
A táborozó Balázsnak 18
Pannonia dícsérete 20

Mátyás és udvara 20

Mátyás király könyvtára 21
Mátyás király a rossz papokról
(Galeotto Marzio anekdótája.) 22

Az 1514. évi parasztháború irodalmi visszhangja 23

Dózsa György beszéde 24
Apáti Ferenc feddő éneke 25

Összefoglalás 27

III. A REFORMÁCIÓ IRODALMA 27

Szkhárosi Horváth András 29

A fejedelemségről 29
A fösvénységről 31

Sztárai Mihály 32
Az antitrinitáriusok és Heltai Gáspár 33
Egy nemes emberről és az ördögről 34
Mátyás király és a kolozsvári bíró 37
Bornemissza Péter 39
Siralmas énnéköm 40
Összefoglalás 42

IV. A 16. SZÁZAD ELBESZÉLŐ KÖLTÉSZETE 42

A históriás ének és Tinódi Sebestyén 43
Szondi György halála 43
Varkucs Tamás idejébe lött csaták Egerből 45
A széphistóriák 47
Részlet Árgirus históriájából 47
A népballadák 49
Kádár Kata 50
A fogoly katona 51
Összefoglalás 53

V. BALASSI BÁLINT 54

Balassi ifjúsága 55
Borivóknak való 56
A tavasz dícsérete 56
Siralmas nékem 57
Kiben örül, hogy megszabadult a szerelemtül 58
A Júlia énekek 60
A darvakhoz 60
Hogy Júliára talála, így köszöne neki 61
Balassi bujdosása 62
A végek dícsérete 62
Búcsúja hazájától 63
Margaréta 65
Összefoglalás 66

VI. ZRÍNYI MIKLÓS 66

A Szigeti Veszedelem 69
A törökök Siklósnál 70
A szigetvári hősök 72
Zrínyi kirohanása 74

Zrínyi politikai művei 78
Részlet a Mátyás király életéről való elmélkedésekből 79
A Török Áfium 81
Részlet a Török Áfiumból 81
Összefoglalás 83

VII. AZ ERDÉLYI HALADÓ IRODALOM 84

Apáczai Cseri János 85
Magyar Encyklopédia. (Előszó.) 85
Az iskolák nagy fontosságáról c. beszédből 87
Tótfalusi Kis Miklós 89
Maga személyének, életének és különös cselekedeteinek Mentség-éből 90
Pápai Pariz Ferenc 91
A „Pax corporis" előszavából 91
Bethlen Miklós 93
Az „Önéletírásból". Zrínyi halála 93
Összefoglalás 95

VIII. A KURUC IRODALOM 96

A kuruc nemesi költészet 97
Oh, szegény magyarság 97
Papvilág Magyarországon 98
A szegénylegény-költészet 99
Serkentő ének 100
Csínom Palkó 101
Két szegénylegény egymással való beszélgetése 102
A szegénylegény éneke 104
Buga Jakab éneke 106
A Rákóczi-kesergők 107
A Rákóczi-nóta 108
Rákóczi kesergője 109
Rákóczi Ferenc 110
Vallomásaiból 111
Mikes Kelemen 113
111. levél 113
165. levél 114
Összefoglalás 115

II. RÉSZ

A MAGYAR IRODALOM 1711—1825-IG

IX. A FELVILÁGOSODÁS ÉS BESSENYEI GYÖRGY 118

Bessenyei drámái 119
Ágis beszéde a királyhoz. (III. játék, 1. jelenés.) 120

Bessenyei a kultúrpolitikus 121
A Magyarság c. röpiratból 122
A Holmi-ból (III. szakasz.) 123

Tariménes utazása 124
Tariménes utazásából 124

Bessenyei kortársai 125
A kávéra 125

Összefoglalás 127

X. A MAGYAR JAKOBINUSOK 127

Az emberek és a polgárok katekizmusá-ból. A felzendülés 128

Hajnóczy József 129
Miért kell megváltoztatni a feudális rendszert? 131

Bacsányi János 134
A franciaországi változásokról 134
A látó 135

Szentjóbi Szabó László 136
Jegyzeteiből 137

Kármán József 137
A Fanni hagyományaiból 138
A Nemzet csinosodásából 140

Verseghy Ferenc 142
A Magyar Hazának anyai szózatja az Ország Napjára készülő magyarokhoz 142

Berzeviczy Gergely 143
A parasztok állapotáról és természetéről Magyarországon. (Részlet.) 144

Összefoglalás 145

XI. CSOKONAI VITÉZ MIHÁLY 145

A felvilágosodás költője 146
Konstancinápoly 148
Az estve 150
Zsugori uram 153

Tempefői 154
IX. Jelenés 155
X. Jelenés 157

A Diétai Magyar Múzsa 158
Magyar! Hajnal hasad! 158

Lilla 159
Tartózkodó kérelem 160
A pillantó szemek 160
Boldogság. (Az Anakreoni dalokból.) 161
A reményhez 161
A tihanyi echóhoz 162
A magánossághoz 164

Dorottya 167
Invocatio 167
Opor cselvetése 168

Az utolsó évek 169
Jövendölés az első oskoláról a Somogyban 170
Szegény Zsuzsi a táborozáskor 171
Tüdőgyulladásomról 172

Összefoglalás 174

XII. KAZINCZY FERENC 175

Kazinczy útja a forradalomig 175
Aranka Györgynek 1790 március 25-én írt levele. (Részlet.) 176

Kazinczy a jakobinus mozgalomban és a fogságban 177
Részletek a „Fogságom naplójá"-ból 178

Kazinczy nyelvújító harca 180
Szokott és szokatlan 182
Misoxenia 182
Néhány sor Berzsenyi Dánielhez írt költői leveléből 182
Részlet az Ortológus és neológusból 184

Összefoglalás 185

XIII. BERZSENYI DÁNIEL 185

Berzsenyi, a nemesség költője 186
Osztályrészem. (Részlet.) 187

Berzsenyi és a felvilágosodás 188
A Pesti Magyar Társasághoz 188
Vitkovics Mihályhoz. (Részlet.) 190
Napoleonhoz 191

Berzsenyi prózai művei 191
Hiányos népszerközet 192

Összefoglalás 194

XIV. FAZEKAS MIHÁLY 194

Fazekas Mihály lírája 194
A korán jött esőhöz 195
Hortobágyi dal 196

A Ludas Matyi 197
A szerző az olvasóhoz 197
Első levonás 197
Második levonás 200
Harmadik levonás 203
Negyedik levonás 206

Összefoglalás 209

XV. KATONA JÓZSEF 209

Katona József első művei 210
Mi az oka, hogy Magyarországban a játékszíni költőmesterség lábra nem tud kapni? (Részlet.) 211

Bánk bán 213
Harmadik felvonás. Harmadik jelenet 213

Összefoglalás 219

XVI. KISFALUDY KÁROLY 220

Kisfaludy Károly drámái 220
Stibor vajda 221
A kérők 224

Az Aurora. Kisfaludy elbeszélései és népdalai 225
Népdal 226

Összefoglalás 226

III. RÉSZ

KÜLFÖLDI IRODALOM A 19. SZÁZAD ELEJÉIG

Ének Igor hadjáratáról 227

Jaroszlavna siralma 228

Igor szökése 229

Shakespeare 229

Lear király I. felv. I. szín 231

I. felv. IV. szín 232

III. felv. IV. szín 233

Cervantes 235

Részlet a Don Quijote-ból 237

Molière 240

Tartuffe III. felv. 8. jelenet 242

IV. felv. 1. jelenet 243

Fösvény II. felv. 1. jelenet. 245

2. jelenet 248

Swift 248

Az óriáskirály az angliai állapotokról 249

Az ügyvédek és bírák 250

A gyarmatosítás 252

A francia felvilágosodás írói 253

A Candide I. fejezetéből 254

VI. fejezetéből 255

D'Alembert és Diderot párbeszédéből 256

Rameau unokaöccse (részlet) 257

Értekezés az egyenlőtlenségről (részlet) 258

Goethe 259

Részlet a Wertherből 260

Prometheusz 262

Vándordal 264

Éjszaka (részlet a Faustból) 265

Puskin 268

A szabadsághoz 269

Csáádajevhez 270

Falu 271

A szabadság magvetője 273

Szibériába 273

Részletek az Anyéginból 274

Emlékművem 278